

תפיסת עתיד

"סאלה מיוחדת היא כאדם שאין הוא יכול להתקיים

אלא אם כן הוא צופה אל העתיד."

(האדם מנחם עמנו, ויקטור פרנקל, 1946)

ל חוזקות ולאופן שבו אנו מכוונים אליהן, יש קשר ישיר לפיתוח תפיסת העתיד בקרב ילדים ומתבגרים. ביכולתם של מבוגרים משמעותיים בחייו של ילד לכוון אותו לחשיבה עתידית ולא לחשיבה עכשווית, קיומית והישרדותית. אנו חיים בחברה המייחסת חשיבות רבה להישגים. כדי להגיע להישג חשוב לפתח אצל הילדים יכולת, כישורים ומיומנויות שעיקרם תכנון המחבר בין המעשים של היום לתוצאות בעתיד. איך נסייע לילדנו ולעצמנו לפתח תפיסת עתיד?

- ◆ **פיתוח מיומנות תכנון אפשרי בכל גיל.** למשל, תכננו יחד עם הילד את מסלול הקניות במרכול מבלי לחזור פעמיים לאותה נקודה. כך תיהנו ממשחק וגם תסייעו בפיתוח מיומנות תכנון.
- ◆ **פיתוח חשיבה אופטימית וחיובית.** כיצד עושים זאת? נניח שאנחנו מלווים את ילדנו ליומו הראשון בכיתת המצוינות שאליה התקבל. בשיחה איתו הוא משתף אותנו במחשבות כמו "ואם אני לא אצליח", "זאת כיתה שלומדים בה חומר קשה", או "לא בטוח שאהיה טוב כמו בכיתה הרגילה". כיצד נסייע לו? תחילה נהיה אמפתיים לתחושות שלו ונסביר לו שזה טבעי ונורמלי שיתגנבו ללב מחשבות מסוג

זה. אחר כך נשאל אותו האם היו בעבר פעמים שחשב שלא יצליח באתגר מסוים ולבסוף הצליח. נזכיר לו משימות קשות שעמדו בפניו בעבר והוא צלח אותן. נזכיר לו כמה חשוב היה לו להתקבל לכיתה הזאת. אפשרות אחרת: נבצע עם הילד משהו חדש ויצירתי. יתכן שהוא יתייחס תחילה לחלק הקשה והבלתי אפשרי בעיניו, ואז נוכל לשאול: "ואילו עוד אפשרויות יש?" ננסה להגיע יחד איתו לאפשרויות נוספות, אופטימיות ובעלות סיכויי הצלחה.

◆ **הימנעות מגישה של שחור ולבן.** חשיבה של "הכול או כלום", או "עכשיו או אף פעם", הינה הישרדותית ונעדרת חזון. אם אתם מזהים חשיבה כזאת בעצמכם, היפטרו ממנה מיד על מנת שלא להדביק את הילדים.

◆ **הציבו לילדים שאלות על העתיד.** כמו שאמרה אלינור רוזוולט, "העתיד שייך לאלה המאמינים ביופיים של חלומותיהם." ילדים בגילאים הצעירים אפשר לשאול על החלומות שלהם. בגילאים היותר מתקדמים שאלו את הילד: "מה תרצה ללמוד בחטיבת הביניים?" ובהמשך: "מה תרצה לעשות כשתהיה גדול?" במחקר שערכתי בשנת 2003 שאלתי בני נוער: "היכן תהיה בעוד עשר שנים?" רבים ענו שאינם יודעים. אז למדתי שאין להסתפק בתשובה הזאת וצריך להמשיך ולשאול: "סביר להניח שאתה לא יודע. אבל מהן האפשרויות שבאות בחשבון לדעתך?" ההתעקשות עד לקבלת פירוט האפשרויות, תסייע למתבגר לחבר בין ההווה לעתיד.

◆ **תנו להזדמנויות של הילד להוביל ולא לפחדים שלנו,** כמורים וכהורים. אם נלמד את הילד לחשוב לפי הפחדים והעכבות שלנו, נפגע בפיתוח תפיסת העתיד שלו.

◆ **העניקו לילד סביבה חמה ובטוחה.** סביבה כזאת, בה הוא חוֹן תמיכה ופרגון על מאמץ, תהיה כר פורה לפיתוח תפיסת העתיד שלו. בית ספר שיש בו תרבות ארגונית מפרגנת, תרבות של חקירה

ולמידה ללא ביקורתיות ושיפוטיות, יוכל להצמיח חשיבה עתידית ומורים בעלי חזון.

"הכן ילדך לעתיד"

ואחרי שאמרנו את כל אלה, בואו נבחן כיצד נוכל להכין את ילדינו, כך שיגיעו לעתיד מוכנים יותר. אילו מיומנויות כדאי שהם ירכשו בדרך? מחקרים רבים עסקו במיומנויות הנחוצות לפיתוח חוסן ומוכנות לעולם התעסוקה העתידית. בטבלה הבאה תוכלו להכיר חלק מהמיומנויות ואת הדרך להשגתן.

המיומנות	כיצד נסייע לילד לפתח מיומנות זו?
יצירתיות	היצירתיות היא תכונה מולדת כנראה, אך גם נרכשת וניתנת ללמידה. אל תפקחו על המחשבה של הילד, אפשרו לו לערער ולהטיל ספק. אפשרו לו לעשות דברים בדרכו ואל תתקשו על אופן הביצוע שאתם מכירים.
פתרון בעיות	האופן שבו ילד לומד לפתור בעיות, תלוי לא מעט בהתנהגות ההורים. פתרון בעיות הוא מיומנות להתמודדות עם קושי, מצוקה ואכזבה. כשהילד צעיר, נוכל לסייע לו להגדיר את הבעיה, לבטא מה הוא מרגיש במצב שנוצר ולחשוב יחד על פתרונות אפשריים. ילד שילמד לפתור בעיות יהיה פחות מתוסכל, יפתח ביטחון עצמי, יתקשר טוב עם הסביבה וילמד לנהל את עצמו באופן יעיל וטוב.
קבלת החלטות	עודדו את הילד "לשוחח" עם ההחלטה. להגדיר מהי המטרה ולנמק מה תומך בהחלטה ומה שולל אותה. שקפו לו את השלכות ההחלטה לטווח הקצר והארוך. כך ילמד למשל שדחיית סיפוקים עשויה להשתלם.

<p>יכולת הסתגלות גבוהה לשינוי, תעניק לילדכם יתרון בעולם התחרותי העתידי. אל תפחדו משינויים. המנגנון הטבעי שלנו יודע להסתגל, אם לא נקלקל לו... סייעו לילד לקבל את השינויים בחייו (לידת אח, מעבר גן), הימנעו מהתרפקות על העבר (בגן הקודם הגננת הייתה נפלאה ואימהית) והציפו צדדים חיוביים בשינוי.</p>	<p>גמישות מחשבתית ויכולת הסתגלות</p>
<p>האינטליגנציה הרגשית של הילדים שלנו מתחילה בכם, ההורים והמורים. למדו את הילדים לשיים (לתת שם) רגשות. פתחו עם הילד שיחה על רגשות של הדמויות הבדיוניות מהסיפור או מהסדרה, או של דמויות אמיתיות מהגן ומבית הספר. תרגלו איתו אמפתיה והובילו אותו לנסות ולהיכנס לנעלי האחר. שתפו אותו בקבלת החלטות ובפתרון בעיות.</p>	<p>אינטליגנציה רגשית</p>
<p>למדו את הילד מגיל צעיר לבצע משימות בצוות! עולם התעסוקה העתידי יתמודד עם מערכות מורכבות ויהיה בנוי מצוותים של עובדים בעלי תחומי התמחות שונים.</p>	<p>תקשורת בינאישית ועבודת צוות</p>
<p>עודדו את הילד לנמק ולהסביר את פעולותיו ועמדותיו. עודדו אותו להסביר כיצד היה עושה את הדברים. למדו אותו לבטא עמדות באופן שיעורר עניין ולא התנגדות.</p>	<p>חשיבה ביקורתית</p>
<p>מקורות המידע מגוונים וזמינים, למשל ברשת האינטרנט, אם רק יודעים כיצד לגשת ואיך לנוע. כדאי לחשוף את הילד, לאפשר לו משימות קטנות ולהגביר בהתאמה לגילו ומעט מעל.</p>	<p>מיומנויות איתור מידע ותקשורת</p>
<p>אל תרחמו על הילד. תנו לו להתנסות ולהתמודד עם עומסים. אל תמנעו ממנו עומס, אך גם אל תכבידו עליו מעבר ליכולתו.</p>	<p>ניהול עומס</p>
<p>תרגלו עם הילד תקשורת אסרטיבית, הקשבה פעילה ואמפתיה. עודדו אותו לקחת אחריות ותנו לו הזדמנויות להוביל.</p>	<p>מנהיגות ואחריות</p>

<p>אפשרו לילד ליזום (הזמנת חבר, בחירת משחק) ולהציב לעצמו מטרות ואל תדכאו שאיפות שנראות לכם לא ריאליות. אל תבטלו באופן גורף בחירות שלו ואפשרו לו לסמן חלומות שברצונו להגשים.</p>	<p>יוזמה והכוונה עצמית פרואקטיביות</p>
---	--